

ZGODNJA

DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja 1., 10. in 20. dne vsacega meseca na celi polji, in velja po pošti za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., v tiskarnici sprejemana na leto 2 gld. 60 kr. in na pol leta 1 gld. 30 kr., ako uni dnevi zadenejo v nedeljo ali praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XIX.

V Ljubljani 20. roznika 1866.

List 18.

Svetemu Alojziju.

Sveti Alojzi,
Angelj nebeški,
Čisti svetnik,
V britki skušnjavi
Duši človeški
Varh, pomočnik!

Ki si v življenji
Zvesto ohranil
Lilije cvet,
Nikdar ostrupil,
Nikdar te ranil
Z grehom ni svet!

Angelj na strani
Slabi mladini
Zmirom ti stoj,
Da se raduje
Kdaj v domovini
Rajski s Teboj!

Fr. L.

Cerkev pa ljubezen.

Kdor ne ljubi, ne pozna Boga, kajti
Bog je ljubezen. 1. Jan. 4, 8.

Kakor je bil Jezus Kristus, naš Zveličar, zgol dobrota in ljubezen, ravno tako je tudi hotel, da bi bila njegova nevesta, sv. Cerkev, ljubezen, ker sicer bi ne mogel na veke v nji in z njo ostati, kakor je bil to pred svojim odhodom k Očetu obljubil aposteljnem, rekoč: „Jaz sem z vami vse dni do konca sveta.“ Jezus Kristus je pa že skoraj celih devetnajst stoletij v Cerkvi ter jo varuje in brani proti vsem vidnim in nevidnim sovražnikom; tedaj mora ona v resnici ljubezen biti, in res jo kaže ona od svojega začetka do danes že skozi toliko stoletij; njena ljubezen je prava, brez vsake sebičnosti. Ozmimo se le na prve kristjane iz časov aposteljnov! Kaj ni že v onih časih očitno bilo, kaka ljubezen je vse vezala med saboj in kako radi so v sili in potrebi drug drugemu podpirali? Sv. Pavel sam je nekolikokrat opravljal blagi posel, da je prinašal z bratovskim pozdravilom ljubezni tudi bogate podpore ubožnim svojim bratom od oddaljenih, pa obilniše s posvetnim blagom obdarovanih bratov. I kaj pa še ljubljene Gospodov sv. Janez! O tem se pripoveduje, da je vsak svoj govor začel in končal z besedami: „Otročiči, ljubite se med saboj!“ — Da njegova beseda ni padla na nerodovitne tla, si lahko mislimo in spomin prvih keršanskih stoletij nam to očitno kaže.

Ali kakor v aposteljskih časih, tako se je tudi poznej svetila sv. Cerkev v svoji nesebični ljubezni, bodi si, do kristjanov, bodi si do nevernikov. Zgodilo se je pogosto, da so še celo mnogi pagani, ko so vidili tako ljubezen in toliko darovanja kristjanov samega sebe v prid bližnjemu, spoznali nebeskega ustanovitelja keršanske vere in so še sami pribežali pod blagoplodno drevo življenja, v sveto Cerkev. Tako je bilo, tako so

je godilo v Rimu, v mogočnem mestu, kjer je bila takrat vraža in nevera, razuzdanost in spačenost najvišjo stopnjo dosegla; tu ni bilo skoro nobenega verstva najti, ni ga imela kaka čednost milega zavetja. Človek človeka ni spoštoval; še celo staršem ni bilo pregrezovitno, svoje dete, komaj da je bilo revše zagledalo božjo luč, vreči iz mesta psom in ropnim pticam v živžev. Suženjstvo je tedaj do verha prikipele, ubožci, taki osodi obsojeni, so se prodajali kakor blago iz rok v roke, niso se jim zdeli usmiljenja vredni. Med tem, ko se je tu tako godilo, zasvetilo se je na izhodu, na Judovskem je izšlo solnce Kristusove vere, njegovi žarki so se razlili na dolgo in široko po zemlji in tudi terdeserčni in spačeni Rim je omečila njihova blaga toplota. V Rimu je zdaj postavljena cerkev, Cerkev Kristusova, mati ljubezni! Pa glej, kaka sprememba, kakšno novo zavlečenje se je začelo tu! Prešnje spačenosti so druga za drugo zginile, materam se je zbudilo serce do njih otrok in ljudje so se jeli spoštovati in ljubiti, kakor se spodobi ljudem. Kako se je pa moglo to zgoditi? To je storila ljubezen — le ljubezen je mogla ljudi tako spremeniti. Človeštvu ostane, naj se še tako globoko pogrezne, vedno še kaka iskrica blagega čutenja. In to sveto nebeško iskro je Cerkev izkopalala z ljubezujivo roko iz pepela, priložila je k nji netilo svoje miloserčnosti ter vnela ogenj z ljubeznijo, ki sveti povsod in ogreje vsacega, kdor se mu približa. Vsacega ubožca je podpirala sveta Cerkev v svoji ljubezni, bodi si vernik ali nevernik, ona se je usmiljevala zapuštenih sirot, po materno je skerbela za nje, jih redila in učila, ter jih tako pridobila Kristusovi čedi. Ona je odkupovala sužnje, in kjer je mogla, skušala jim polajšati grenko osodo. To pa je Cerkev delala brez vsacega upanja kakega plačila, nakopavala si je še celo s tem sovraštvo in preganjanje. Ni dal li svojega življenja sv. Lorenc, ni li umerlo mnogo družih njenih svetnikov iz ljubezni do ljubezni? — Taka ljubezen pa ni ostala brez vspela. Paganstvo, ko je vidilo take dela ljubezni in zatajevanja samega sebe, povzdignilo se je počasi k pravemu čutenju, jelo se je sramovati svojega nečloveškega vedenja ter se vedno bliže in bliže primikovati sveti Cerkvi, svoji učiteljici, naposled se pa je popolno podalo v njeno naročje, in tu je našlo resnico in pravo sročje, ktere je v marsičem toliko let, ali zastoj iskalo.

Te svoje ljubezni pa sveta Cerkev ni nikdar pozabila, ampak ona je z njo vselej in povsod blazila narode. Ko se o preselovanji narodov nobena moč ni mogla ustaviti sili barbarških narodov, bila je takrat zopet ljubezen Cerkvé, ki je iz divjakov storila pokorne služabnike Gospodove, kolikor jih je pripraviti mogla, da so prevzeli ná-se sladko breme Kristusove vere, ktera jih je navezala na gotove mesta ter po takem

pokoj in mir rodila narodom. Pojdimo dalje in pogledimo v srednjem veku; tu vidimo zopet, s kakšnim plamenom gori ljubezen svete Cerkve do Boga in do bližnjega. Kaj so križarske vojske družega, kakor prikazni žive ljubezni keršanske? Žalibog, da ni tu ostalo pri prvotni od svete Cerkve zaneteni ljubezni! Nagib k omenjenim vojskam je bila živa ljubezen do Boga in do bližnjega; bilo je prizadevanje braniti preganjene brate proti sovražniku, bila je skerb za zveličanje duš. K ti prvotni ljubezni se je s časom se ve da pridružilo tudi hrepenenje po blagu, nevošljivost, razpertija, prepiranje in še celo očitno sovraštvo med verniki, med kristjani. Da bi bilo ostalo pri ljubezni, kakoršna je bila sperva in pri začetku gorečnosti za sveto reč, morda bi se sedaj na izhodu povsod svetilo znamenje sv. križa, morda bi ne bil Turek toliko gorje napravljaj v Evropi, kakor ga je.

Kaj pa vstanovitve različnih dobrodejnih naprav, ki so se v teku minulih vekov po vsih krajih godile? Ni so-li tudi te delo svete ljubezni katoliške cerkve? Kje drugod so se napravili posebni redovi za podpiranje siromakov in zapuštenih otrok, kakor v katoliški cerkvi? Kdo je zakladal kloštre, kakor Cerkev? V kakšni zvezi je vstanovitev redov in kloštrov s keršansko ljubeznijo? — utegnil bi kdo vprašati. — V taki-le: Skorej v vsakem klostru je bila bolnišnica, v katero so sprejemali vsacega, brez razločka vere, in mu tu ljubeznivo in lepo stregli. Od tadaj pa, kar je toliko kloštrov razrušenih, jeli so z velikimi stroški staviti siromašnice in bolnišnice. Kaj pa — ali vsi ti vstavi niso po vsem podobni tistim, ktere je bila napravila ljubezen kat. Cerkve s svojo čudovito močjo? O kakšen razloček je tu! Kar se je nekđaj delalo iz ljubezni: dela se sedaj to za plačilo s pomočjo posiljenih davkov! Da je pa mnogokrat ta pomoč ubožcem in bolnikom pomanjkljiva, vzrok je spačenost časa in ljudi, ki se ne menijo za Cerkev, za edino učiteljico in mater prave nesebične keršanske ljubezni.

Tako je tedaj, pogledimo kamor je nam drago, povsod, kjerkoli najdemo Cerkev, najdemo tudi znamenja keršanske ljubezni; povsod najdemo, da je sveta Cerkev prava mati ljubezni in milosercnosti. Kaj neki goni misijonarje iz premile domovine v pustine ameriške, afriške i. dr., na raztresene otoke tihega morja, tje med divjake, ki hrepené po človeškem mesu? Ljubezen jih goni — ljubezen do Boga in do bližnjega. Res je, da imajo tudi druge keršanske družbe svoje misijonarje v ptujih krajih sveta, ali kakšen razloček je med temi in med misijonarji katoliške Cerkve! Za onimi mnogokrat na vozovih vozijo, česar potrebujejo, ti pa nosijo ves svoj borni imetek na svojem ledji seboj; oni imajo krasne stanovanja in razdajajo biblije (sv. pismo), ti pa potujejo po pušavah in z apostoljsko gorečnostjo oznanjuje besedo Božjo. Zato je pa tudi sad njih delanja močno močno različen. — Ni-li tudi bratovšina sv. destinca Jezusovega za odkupljevanje paganskih otrok in njihovo lepo izrejo v veri Kristusovi cvet ljubezni svete katoliške Cerkve? Ena najkrasniših cvetic ljubezni, kar jih je kdaj pognalo na polji svete Cerkve, je pa usmiljenje in ljubezen do siromakov in bolnikov. Dokaz nam je zato red usmiljenih sester, vstanovljen l. 1626 po sv. Vincenciju Pavljanskem in pa red usmiljenih bratov, katerih vstanovitelj je sv. Janez Božji l. 1538. Koliko umirajočih sta že ta dva reda rešila iz narocja dušne in telesni smerti! Koliko dobrega sta že storila in še sedaj delata vernikom Cerkve katoliške, pa tudi vsakemu drugemu, naj si bode te ali druge vere! Tu se ne dela razloček med verniki in neverniki, vsem se streže v enaki meri prav po keršansko. — Zato pa tudi ne morejo sovražniki katoliške Cerkve utajiti

zaslug omenjenih redov, temveč priznavati jih morajo tako ali tako. Ko je proti koncu preteklega stoletja moralo povsod in po vsih krajih toliko kloštrov jenjati, ni bilo med temi skoro nobenega usmiljenih sester in bratov. In ko so si v francoski prekucii prizadevali v sereu naroda zatreti vero v Edinega Boga in njegovega Sina Jezusa Kristusa, ko so preganjali duhovne, jih zapirali in morili, pokazalo se je v kratkem, da brez usmiljenih sester po bolnišnicah ne shajajo. Priznati so morali učenjaki, kar je bil že njih prvi mojster Voltair izrekel. Glavni ta protivnik cerkveni in množitelj nevere zapisal je o usmiljenih sestrah te-le spomina vredne besede: „Pred ko ne ni nič veličastnišega na zemlji nad darom, ktereга prinaša nežni spol, po mladosti in krasoti, večkrat pa tudi po rodu izversten — da bi po bolnišnicah, kamor se zateka vsa ljudska siromašnost, streči mogel bolnikom, do katerih ga sili imenitnost človeška, da bi se samega sebe poniževal.“ O da ni spregledal zabredli in nesrečni psovavec! Prišel bi bil do vira, iz ktereга kipi darovavna ljubezen usmiljenih sester; pa moral bi bil tudi po sili spoznati, da vera, iti take junake in junakinje rodi, ni gola zmišljava ljudska in da tudi biti ne more, ampak da to mora biti sveto delo, delo božje. Kakšnih zaslug pa so si s pomočjo ljubezni in usmiljenja pridobile omenjene hčere svete Cerkve v zadnjih vojskah, gotovo vsak vé, kdor ima ušesa, da sliši in oči, da vidi; tu se je očitno pokazala čudovita keršanska ljubezen pri usmiljenih sestrah. Spomnimo se le zadnje rusko-turške vojske. Bile so namreč na bojišču tudi nektere milosercne Angličanke, ki so hotle po izgledu naših usmiljenih sester ranjenim bratom pomagati. Ali kakošen je bil tu razloček med unimi in med našimi usmiljenimi sestrami! Pa zakaj? Zato ker prava, nesebična in darovavna ljubezen izvirati more samo v sveti Cerkvi, v onem studencu žive ljubezni Kristusove na zemlji.

Iz tega je očito, da bi se mogle o delavni ljubezni, do ktere v resnici pripelje katoliška Cerkev, o vstanovah in drugih blagoplođnih napravah, ki so iz te ljubezni pognale, cele knjige napisati; pa naj bi bile te knjige še tolike, predmet, o katerem bi bilo pisati, je tako bogat in obširen, da je po našem mnenji nemožne, da bi se vse na drobno popisalo, s čimur se sveta Cerkev kot mati svete, blagovite ljubezni ponašati in skazovati smé. Sicer pa mislim, da že to, kar je tu ob kratkem omenjenega, zadostuje v dokaz, da je Cerkev, kolikor je dednica in mati ljubezni, prava Cerkev Kristusova. Ni bil li rekel Gospod: „Po tem bodo spoznali vsi, da ste moji učenci, ako drug družega ljubite“ (Jan. 13, 35)? In ali nam ni tedaj za pravo učenko Kristusovo imeti Cerkev, ktera je živi vir — neutrudljiva učiteljka in pospešiteljka ljubezni do vsacega v vseh potrebah in okolnostih? (Iz česk.) —ol—.

Lice in sereé.

Pred 16. leti je rekel Welden, tedaj poveljnik na Dunaju, ko je bilo to mesto v obsednem stanu, prav krepko po vojaško od njegove pravnosti, da je Dunaj „vsurajen kup gnojá!“ Dunaj pa leta 1850 in Dunaj l. 1866 — kakošen razloček! Kaj bi še le ranjki maršal danes rekel? Vernost in pravnost se zaničuje, cerkev in duhovšina po časnikih in knjižurah nesramno obrekuje in napada, in samomori so kaj navadnega. En sam samomor na dan — to je že premalo. Telovajci slovesno pokopljejo svetovavca, ki se je nedavno v mestnem gaju vstrelil; v nebo ga povzdigujejo, samomorca hvalijo kakor olikanega in razsvetljenega človeka, imenujejo ga diko svojega stoletja, lavorove vence mu pokladajo na

grob — sé ve da to vse zato, ker je cerkev tako nesterpna, da si upa obsoditi „blagega in serčnega moža.“ ki si sam življenje vzame. Ene dni pozneje se pa zve, da je tolikanj čiščeni svetovavec ogoljufal barona Sina, čigar vradnik je bil, za več tisuč. — Od Tovorovega samomora, ki je nar poprej ženi in otrokom in potem sam sebi zavdal, so povedali vsi časniki. Neki tamošnji judovski list je bil tako nesramen, da je gledé na to rekel, da so dan današnji ljudje preveč pobožni; poglobitvi zleg pa je, da so premalo varčni. Drug list pa, ki še bolj ljudi pači in zapeljuje, prilizuje se prav nagnjusno zapeljanemu ljudstvu, ter pravi, da je ljudstvo na Dunaju od l. 1848 dosti bolj pravno. — Težko je dopovedati, kako da ljudstvo pridijo očitni listi, gledišče in harfenisti ali ljudski pevci in godeci po hišah. Naj bolj zanikarni listi zaničujejo duhovne in ministre; njih spake očitno pred štacune na ogled stavijo in po tobakarnicah liste posameznem prodajajo, da se strup hitreje širi in bolj globoko vlezuje, da se že šolski otroci in rokodelski učenci naučé zaničevati duhovsko in deželno oblast. Glediške igre so tako umazane, da ljudstvo pisateljem včasí očitno svojo nejevoljo pokaže in da nekteri judovski listi skladatelje že hvalijo, če ne valijo predebelih in umazanih. Postave se zdijo vse premehke za potepinstvo in osebno zaničevanje sodnije, in policija si pri tem le malo zmore. Komaj se zmračí, že se vlačijo nesramnice po nekterih ulicah v notranjem mestu skorej v trumah. Goljufija in odertnija je pri sodnijah vsaki dan na versti; v prvi versti je pa hiša Izraelova, kjer gre za premoženje. Obertnike goljufajo za njih blago, potem ga pa pod nič prodajajo: pošteni kupec potem ne more shajati, ker tat in goljuf lahko pod ceno prodaja in tako judovski barantači obertnike in tergovce spravljajo na beraško palico. Sodnije so že očitno svarile pred judovskimi sleparji, kateri po mestih vse preprežejo s svojimi mrežami in obertnijo spodkopujejo. Po deželi ravno tako judovski odertniki prodajajo kmetom hiše in zemlje. Na Stajarskem, kjer že tudi čutijo judovski blagoslov*, so že fužine nehale, in na tisuč ljudi je brez kruha. Namesti tega pa se na Dunaju pokazujejo kakor kraljeve palače hiše Judov, kateri so v kratkem obogateli.

Samo judovski listi ali listi, ktere Judje podpirajo, se posmehujejo, če kdo reče, kar se tudi dan na dan očitno kaže, da Judje Avstrijo v nič spravljajo. Že pred 6. leti je Roebuk, ud državnege zboru na Angleškem, rekel, da so Judje za Avstrijo uši. „Hist. pol. Blätter“ so že l. 1838 pisale, da je nevarno Judom, ki so od nekdej sovražniki Kristjanov, v državi enake pravice dati kakor letóm. Edina podlaga države je potem materialna ali tvarinska korist in sirova moč; pokoršina pa, ktera ne spoznava višje oblasti in ktera se vesti ne derži, obstati ne more; brez pokoršine se pa država in vlada ne ohrani. Na dalje se bere: Nikar Judov ne zatirajte ne očitno ne osebno; glejte pa, da ne zametujete moči in imenitnosti v cerkvi in časti keršanskega imena; glejte kristjani, da vas Judje zavoljo tega ne samo ljubijo, temuč tudi spoštujejo! Ko bi pa Judje tudi kedaj gospodovati začeli, ljudstvo tega nikakor ne bo dopustilo.

Ubožano ljudstvo, kteremu slabo časništvo jemlje vero in strah Božji, se bo zoperstavilo po vsaki ceni in kakor bo le mogoče. Vlada, ktera dopusti, da pride ta reč tako daleč, vredna je milovanja. Deržave sveta dolžnost je, da ne izdaja nobenega ljudstva brez vsega

varha njegovim odertnikom, drugače si ljudstvo samo pomaga, kar pa ima silno žalostne nasledke.

Tako govore „hist. polit. Blätter“ od nas; žali Bog, da je to preresnično in sem ter tje prav mehko povedano.

Ker je bilo brati, da se že tudi po našem cesarstvu vgnjezdujejo preklicani bezničarji (prav za prav besničarji) ali fraj mavrarji, naj povemo pri tej priliki nekoliko od njihovega stanú po ravno teh slovečih listih. Vpeljal je bil ta red, pišejo „hist. pol. Blät.“, Desaguliers l. 1717. Oče mu je bil pridigar pri kalvincih v Rochelle, on pa je bil dvorni duhoven pri angleškem kraljevem dediču. Razširil se je po Angleškem, Skotskem, Francoskem, Švedskem. Po svoji napravi ima tri stopnje: mojstre, družnike in učence; na čelo si je pa zapisal besede: svoboda, enakost in bratovstvo. Za ude sprejema ljudi brez razločka vere. A kmali so se začele ločine ali razkolništva med njimi, beznice po Skotskem so jemale samo kristjane, tako tudi pruske beznice, kjer je v njih ložah še keršanstvo. To pa je druge hudo razkačilo, in pravijo, da se taki pregrešé zoper prve pravila! Poglavitni sedeži tih, ki se poganjajo za nekdanje postave, so v Belgiji in na Nemškem. Ti hočejo iz svojih beznic tudi odpraviti vero v Boga, zametujejo vse skrivnosti, s kterimi se sicer framasoni obdajajo. Če ta stranka zmaga, bodo potem vse lože prave ognjišča za prekučije, ker vendar sedaj od kraja vse še niso. Dan današnji vidimo, da pri vseh verskih in političnih vprašanjih hočejo zvonec nositi. Ta red je razun tega prava spaka katoliške cerkve. Sv. Oče Pij IX so ga očitno obsodili in verne opominjali, da se ga varujejo. Alban Stole, znani nemški pisatelj, imenuje fraj mavrarje „veliko testo“, ktero njih volji sem ter tje gnjetejo: sicer se pa ti ljudje shajajo, jedó in pijejo, in njih prvi malik jim je — trebah!

Iz tega se da razviditi, koliko sreče nam je pričakovati od njih; vidi se pa tudi, kaka more biti olika, ktero oni zaséjajo in razsirjujejo.

Že mesca decembra je popisal „Katholik“ v Mouguncii našo sedanjo omiko, kjer pravi, da se je poslednji čas zopet pokazalo, kako pogubljiva je ljudstvu najnovejši olika. Da bolje spoznamo sedanji svet in se ga lože varujemo, premislimo tudi nekatere verstice njegove. Omenimo naj, piše, mogočnega ljudstva, ki gospoduje po morju, ošabnih Angležev. Na otoku Jamajki so poklali in postrelili kar trumoma 2000 černcev, ne da bi jih bili prej izprašali in obsodili. Pogledjmo od tod na sever v zvezne ameriške države: 4 milijone sužnjih je tam oprostelih. To je vendar slavna znaga moderne olike? Da bi res tako bilo! — Od lakote cepajo; kradejo in ropajo, lové in streljajo jih kakor zver; radi bi se tu ali tam naselili, toda beli kristjani jih ne terpe med sabo. — Cerkev ne mori ljudstev; podučuje in izobrazuje jih; in ona, ki ljudstva ohranjuje in obvaruje, kako se hoče spoprijazniti s to moderno kulturo, ki ljudstva mori? — Tudi na Rusovskem so oprostili sužnje kmete, ali med tem, ko jih na tisuče dobiva svoboda, kuje se pa v zaničljive verige ljudstvo, zvesto veri svojih dedov, jemlje se mu narodnost, in poljsko ljudstvo, ako Bog tega ne odverne, bo izginilo iz zgodovine. Kaj takošni oliki naj bi cerkev roko podala? — V protestantizmu se poganja stranka, da bi v naspotji s katoliško cerkvijo spoprijaznila ga z moderno oliko. V tej prihodnji protestantovski cerkvi Božjega Zveličarja ne potrebujejo, ampak le takega, kakoršnega so ji podali Strauss, Renan, Schenkel in drugi taki moderci in učenjaci! Od verskih resnic se ne sme govoriti, namesto Božje službe so shodi, v kterih govore učeniški, obertniki in odvjetniki. In koliko so dosegli ti možje svobode v nemških zveznih državah? Toliko, da si nekatere manjši in srednje vlade ne vedo ne svetovati ne

* Le Ljublančani so tako abotni, da nočejo spoznati in uživati blagostanja, ktero Judje zaneso, kamor se naselijo! — Ko bi p. na Kranjskem Judje smeli se naseliti, v 10. letih bi polovico nogradov po Dolenskem bilo v njih rokah. Namoštiki tudi sicer krí pijo iz ljudi, pa jim vendar njih zemljiča pusté.

pomagati, in da nad vsim obupajo. Nikdar še ni bila gizdavost, goljufnost in mehkužnost tako splošnja kakor ravno dan danes. S to omiko, ktera človeštvo razjeda, Pij IX pač ne more miru skleniti! — In kaj pa učnost? V naravoslovji ne poznajo več stvarnika; zgodovino vsak po svoje razlaga ali ji še celo vire kali. Kaj se s takim ravnanjem v šolah doseže, nam kaže shod dijakov v Lüttilh-u. Vidilo se je, da ti mladi ljudje po satanovo keršanstvo čertijo, vse resnobno učenje sovražijo, sami sebe pa prav nagnjusno in abotno povzdigujejo. Take prikazni se razodevajo že tudi med Slovenci zlasti po dijakih, ki prihajajo z visokih dunajskih sol; vsi naduti in preučeni si domišljujejo, da je kat. vera nepotrebna, da kat. cerkev le svobodno učnost ovira, da je rimska cerkev sama ostarela, opešala in — stara mati — kmali umerla bo, ne vedoči, da je po besedah njenega Božjega ustanovnika samega „peklenke vrata“ premagale ne bodo. Takošna omika ne more nikakor biti prava omika, in cerkev miru z njo ne more skleniti.

Tako se nam popisuje (cf. Katholik) naša sedanja slavna omika in žali Bog, da je ta slika le prerescnična! Vnanji obraz — lice — nam kaže, kako bolno in napčno je naše oserenje! In kar nas posebej zadeva, gorje nam, ako nam Bog ne pomaga, in nas nebeški Zdravnik ne ozdravi. Dunaj se imenuje rad s e r c e avstrijskega cesarstva. Bog ne daj, da bi se tudi v tem oziru spolnovalo, kar pravi sv. pismo od človeškega serca, da „iz serca namreč izhajajo hude misli, ubojsi, prešestva, nečistvanja, tatvine, krive pričbe, preklinjevanja!“ „To je, kar človeka ognjusit“ — in pogubi, ker „vsak sadež, kterega ni zasadil moj nebeški Oče, pravi Jezus, bo s korenino izrovan“ (Mat. 15, 19. 13.)

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. Tukajšnje protestanško občinstvo je v kratkem praznovalo v svojem tempeljnu dve nenavadni slovesnosti, prvo z namenom, da si ložej omisli za tempelj orgle s prineski tistih, ki so se te slovesnosti hotli vdeležiti, drugo pa v čast svojega novega pastorja o priliki njegovega vmestjenja. Pri obéh slovesnostih se je vdeleževalo naše filharmoniško društvo, kterega družbeniki so po svoji večini udje katoliške cerkve. Ravno zato se jih je pa tudi nad takim vdeleževanjem mnogo spotikovalo, še več pa razgledovalo — takó, da si štejejo v dolžnost, naznaniti v obče nepremakljive načela, kterih se je držati in po kterih je ravnati vsakemu zvestemu in pravemu katoliškemu kristjanu gledé — ne občénja z nekatoličani sploh — ampak samo gledé vdeleževanja cerkveno — obrednih opravil bodi si kterega koli nekatoliškega občinstva.

Ne more biti in ni pripušeno tako vdeleževanje, kadar koli bi znalo služiti v podporo in v pospeh verskih in cerkvenih zadev nekatoličanov. S takim vdeleževanjem, s takim podpiranjem namreč slehern — hoté ali ne hoté — dosti očitno na znanje daje, da spoznava in odobri veljavnost verskih načel pri tistih, ki so od katoliške cerkve ločeni in ji nasprotvajo. Ali se pa tako ravnanje zamore vjemati z verskim prepričanjem in zlagati z dolžnostmi slehernega v resnici vernega, cerkvi, v kateri je rojen, keršen in odgojen, zvesto vdanega katoliškega kristjana? To je vprašanje, ktero, ko ga staviš, ti tudi že samo po sebi odgovor da. — Ravno tako tudi vdeleževanje, ktero v mislih imamo, ne more biti dopušeno, kadar koli bi znalo biti drugim v spotiklje, kadarkoli bi tedaj tako vdeleževanje znalo lastne soverne motiti in žaliti. Razun

teh ravno povedanih okolišin pa bi se smelo občiti v cerkvenih opravilih s tacimi, ki niso naše vere, posebno, ko tako občénje tirja službeni ali vradniški stan, prijaznost ali keršanska ljubezen sploh.

Toliko v potrebno sporazumljenje v tej zadevi, in v premislek vsem, ki so dobre volje, zraven pa tudi imajo toliko bistrega uma in zdrave pameti, da zamorejo previditi, da, če ravno v splošnjem vzajemnem življenju in občénju med prebivavci raznih ver mora vladati duh keršanske ljubezni in prijaznosti, vendar načela resnice same so in morajo biti svete in stanovitne ter se žaliti ne smejo.

— „Lire Sionske“ je 6. list na svetlem. Novi naročniki lahko dobijo še vse do zdaj natisnjene liste. Cena za pol leta jej je 1 gld. Kdor se je naročil le za pol leta, naj se zdaj z naročnino podviza za drugo polovico, da more koj list po redu dobivati.

— Družba sv. Mohora, ki je l. 1860 štela 1082 udov, jih šteje letos že precej čez 3000. Kakor je bilo naznanjeno, prejmo družniki za l. 1866: 13. in 14. zvezek „slov. Večernic“, Ciglerjevo pripoved „Kortonica“, dr. Rogačevo „Življenje svetnikov in svetnic božjih“ (poldrugi mesec), z mnogimi podobami ozaljšano, „Koledarček za l. 1867“ in, če bo mogoče, „prilike o Bonaventura“ v Lesarjevi predstavi. Bukve se razpošljejo v prvi polovici prihodnjega mesca.

— Vojska se je pričela, in sicer na severji, in kakor se kaže, se bode kmali tudi na jugu. Današnjemu listu je pridjan cesarjev razglas ali manifest do avstrijskih narodov v slovenskem jeziku. Namesti molitve za ohranjenje miru se ima posihmal jemati molitev iz sv. maše „tempore belli“, in zedinjavmo svoje molitve s prošnjami presvetlega cesarja, kteri v Svojem razglasu pravijo: „Ne zanašajmo se, ne upajmo samo na to, da smo edini, da smo močni; Jaz stavim Svoje upanje ob enem na Višega, na vsemogočega pravičnega Boga, komar je Moja hiša od pervega začetka in vsegdar služila, kteri ne zapušča teh, ki v pravici na Njega zaupajo.“ — Mestni zbor ljubljanski je v posebnem pismu, ktero se je 17. t. m. bilo izročilo prevzvišenemu deželnemu poglavarju, presvetlemu cesarju zaterdil, da mu hoče Ljubljana v zvesti vdanosti bela ostati in da „Hrast se omaje in hrib, — zvestoba Slovincu ne gane.“

Iz zgornjega Tuhinja. † (Sklep.) V sredo ob 3 popoldne: Poklicanje sv. Duha in druge molitve. Potem stopi častitljivi misijonar g. Jožef na leco, ter začne bolj tiho, vendar prav zastopno, po domače možakom in mladenčem razlagovati namen sv. pobožnosti in govoriti od njenega duhovnega prida. O 5: Razloček med misijonom in eksercijami: Kako da so misijoni za vsacega dobri in potrebni. Peljal te bom v samoto in tam k tvojemu sercu govoril. Kaj da se med misijonom godi: bere, premišluje, moli, spoveduje, zatajuje. V čem da eno in drugo obstoji? — Kaj da naj storijo možje, kaj pa fantje, da se ga bojo prav vdeleževali? V četrtek zjutraj o 6: Od namena, zakaj da nas je Bog vstvaril? O 11: Greh nam je nebesa zaperl, dušne zmožnosti popačil. Nesreča tistega človeka, čegar duša pod težo smertnega greha zdihuje. O 2. popoldne g. Jakob: Od nečistosti in njenih žalostnih nasledkov za dušo in telo; o 5. g. Jožef: Jezus nam je s svojim britkim terpljenjem in s svojo grenko smertjo nebesa spet odperl, nam studencev sedem zapustil, iz kterih zajemajmo zveličanje.

V petek zjutraj o 6: Od smerti. Kaj da je smert? Ktere smerti da bi mi radi umerli? Toda za srečno smert se je treba pripravljati! O 11: Od sodbe. Kaj se pravi soditi? Kolikera da je sodba? Kako da se pri

sodbi godilo bo? Kaj nam je storiti, da se srečne sodbe vdeležimo? Popoldne o 2. g. Jakop: možem njih dolžnosti kakor možem, očetom, in gospodarjem. G. Anton pa je fante prevzel, ter jih peljal v planine k sv. Vidu, kjer jim je njih dolžnosti posebej razlagoval; kajti vsak stan ima druge dolžnosti, ktere poznati je potreba, če hoče človek, da jih polnuje in po njih živi. O 5. g. Jožef: Od pekla. Kaj da je pekel? Da je res pekel. Kje da je? V čem da njegove kazni obstoje? Kaj nam je storiti, da v pekel ne pridemo?

V saboto zjutraj o 6: Od zgubljenega sinu vso priliko s pripravnimi nauki, katerih je v lepi obliki obilno bilo. O 11: Od dveh poglavarjev z njunimi banderi (Jezusa in Satana); oba si soldate nabirata. Kteri jih več nabere? Pod kterege bandero bomo stopili mi? Pri katerem ostali? O 2. g. Anton, ker g. Jakop se je zavoljo praznika (Patrocinium st. Josephi) že popred ta večer od vsih poslovil, ter v saboto zjutraj po sv. maši jo naglo odrinil, je petero reči, ki gredo k sv. pokori, po domače in ginljivo razlagoval. Popoldne o 5. g. Jožef: Od sv. nebes. Kaj da so nebesa? V čem da njih plačilo, njih veselje obstoji? Kaj nam je storiti, če hočemo v nebesa priti.

V nedeljo zjutraj o 6: od stanovitnosti sploh, kako da vsa pobožnost bo brez sadu, če spokorniki stanovitni ne bojo: Kaj da naj možje, kaj da naj fantje storijo, da bojo v svojih sklepah stanovitni ostali? O 9. so domači gospod imeli slovesno duhovno opravilo. Med sv. mašo ravno po svojem obhajilu niso mogli pri altarji, kakor druge dni, zavoljo tolikošne množice govoriti; spustili so se toraj na leco, ter v priliki od zgubljenega sinu spovedane može in fante srečne imenovali, ker povabljeni so k večerji, ktera je za-nje pripravljena, in so jim gnade presv. Rešnjega Telesa v kratkih besedah opomnili, ter se vsem pomagavcem v vinogradu Gospodovem še serčno zahvalili. Po tem kratkem govoru je bilo splošno obhajilo. Trije gospodje so v kaj lepem redu obhajali skorej celo uro. Bilo jih je obhajanih v teh 14 dneh nad 3300; duhovnov pomočnikov in spovednikov je bilo dan za dnevom razun nedelj po 11 do 12. Poslednje dni se je število ljudi, ki so doseči želeli misijonske odpustke, tako množilo, da so misijonarji in drugi očetje Francišskani tudi v nedeljo popoldne in v pondeljek imeli še dosti spovedovati. Kolika stiskava ljudi bi še le bila, ko bi lepo vreme v poslednjih dneh te pobožnosti bilo! — Okoli 12. ure je bil Te Deum z blagoslovom, pri katerem so mnogim solze v očeh igrale tudi misijonarjem v zahvalo, da so se toliko zavoljo Boga in zveličanja neumerjočih duš potrudili. Po vsem tem je bila še ena tiha sv. maša, po kateri se je tolika množica na tihem razšla, z dobrimi sklepi vsak na svoj dom.

Naj kdo reče in misli od sv. misijonov kakor mu je drago, jaz bom opomnil le dveh prigodeb. — Pervi večer, ko se je bil misijon v zgornjem Tuhinji pričel za žene, je prišla iz Šmartna neka gospodinja in mati malo bolj pozno v noč domú. Njen mož nekako nejevoljen se začne nad-njo nositi in hudovati, da ji treba ni v Tuhinj hoditi lenobe podpirat, ker ima doma pridig in dela dovolj. Žena ga nekoliko pohlevno in molče posluša, ter svoje dela mirno opravlja, ker pa mož kot gad le reglja in reglja, mu žena serčno odgovori: Neumni dedelj! če si hotel in mislil, da jaz za svojo dušo ne bom smela skerbeti s taboj v zavezi, bi mi bil pa povedal, ko si me snubil in jaz bi bila tebi figo pokazala. — No! kaj bo pa z menoj? Kam bom pa jaz prišel, ki se misijona vdeležil ne bom? — Ti boš pa tje prišel, mu žena krepko odgovori, kjer se tisti že znajdejo, kteri so tvoje enakosti bili! Kaj in kako, gotovo mu je žena vsaki večer, ko je od

misijona domu prišla, pripovedovala, kaj da je slišala, kako je kaj bilo. Z eno besedo: Sklenil si je, sam se prepričati. Prepričan od duhovnega prida — sv. misijona je rekel, da odzdaj ne bo več branil komu v Celje k sv. misijonu. —

Vlani o misijonu svetega leta v Spitaliču neki lahkomisljen mladeneč delj časa razsaja: Ne bo me vidil misijon. Raji bom šel na Kranjsko ali drugam k spovedi, ter med potjo preklinjal in kled, da bom imel kaj več povedati. In, čudite se nebesa! enega jutra zgodaj mladeneč vstane, se napravi, in gre, pa ne — na Kranjsko ampak v Spitalič ter naleti na g. misijonarja Antona, kteri mu je tako oči odperl, da je vse drugačnega duha domu prišel, in zdaj nikoli dosti ne more Boga prehvaliti, da ga je tako lepo vodil. — Tudi sploh kaže misijon prav dober vspeh. Ljudje so vse nekako bolj tihi in mirni, dekleta niso tolikanj nečimerne in še dosedanji lišp opušajo, posli so bolj vbojlljivi in ne tako neukretni itd. Res je, da se v misijonu ravno tiste resnice razlagajo, od kterih so poslušavci doma toliko in toliko slišali in brali, vendar niso bile serca nikoli tako ginjene, kakor se je vidilo in slišalo, da so ginjence bile pri sv. misijonih. Spiritus sanctus flat, ubi vult.

Misijon v. č. o. Jezuitov na Prihovi. Tako se je vendar enkrat zdanilo po več ko stoletnem spanji; zlato solnce milosti božje je zopet zasijalo. Kakor svoje dni, na sladke gorice štajerskih Slovencev je misijonska tromba čast. o. Jezusovega reda zopet glasno zadonela, klicaje grešnike na izveličansko pot sv. pokore in izveličanja večnega in s'cer pri Marii naši Materi na Prihovi, fari na slovenskem ali spodnjem Štajerskem, ktera je pri Slovencih tako dolgo molčala, da bi je bil le en sam človek na zemlji učakati zamogel: Jožef Crele, kteri je bil (po Danici 12. list) l. 1725 rojen in je t. l. 1806 umerl, 140 let star. Obhajala sta namreč č. o. misijonarja Jezusovega reda: Fr. Doljak in Jan. Valjavec po prizadevanji Prihovskega fajmoštra č. g. Janeza Nep. Pevec-a slovenski misijon na Prihovi od 7. do 16. majnika t. l. o redkem primerljivi stoletnice farne cerkve Marije Device in petdesetletnice g. fajmoštra, kteri so 14. majnika 1816 rojeni bili, — kar je slovesnost še posebno povzdignilo.

Ta sv. pobožnost ni ravno, kar misijon zadeva, tako sloveča: sej imamo, hvala Bogu! na srečni slovenski Štajerski zemlji (in tudi po sosednih krajih) po vse hvale vrednih oo. Lacaristih, po rajnem slavnem škofu Antonu Martinu in po združenju domačih duhovnov sv. misijonov in eksercicij toliko, da maloktera ali celó nobena slovanska dežela z njimi tako osrečena ni; ampak zato je ta misijon spomina vreden, ker so ga slovenski oo. Jezuiti po preteklih 140 letih slovenskemu ljudstvu v lepi in ginljivi slovenski besedi oznanovali, in sicer po tako dolgem prenehanji.

Zadnji, nam znani slovenski misijon na Štajerskem so (po Drobincih 1857 l.) pri sv. Francišku Ksaverju v Stražah poleg Gornigrada l. 1725 o izgotovljenji nove cerkve, in sloveče božje poti sv. Franciška, slavni oče Bernard Čeroni, apostolski misijonar, in še trije drugi očetje tega reda dvakrat imeli, vselej po osem dni. Dan na dan je bilo pri tej pobožnosti nad pet in dvajset tisuč ljudi. V svojih pridigah, po pet na dan, so vedili goreči misijonarji tudi nar terdovratnejšim grešnikom do živega priti in jih za pokoro obuditi: in odrašeni sini in hčere tudi gosposkega stanu so kar tam pri cerkvi v pričo vsih ljudi svoje razžaljene starše odpušanja prosili, in že od starih let na eden družega razkačeni sovražniki so si na kolenih nasproti odpušali in se v znamenje resnične sprave objemali. — In sad tega davnega misijona je še zdaj očiten, ker so ravno gornogradski Slovenci naj iskrenejši domorodci in goreči, pošteni katoličani.

Ni moj namen slovečih pridig č. o. Jezuitov popisovati, enakih naukov Danica že tako „iz zgornjega Tuhinja“ prinaša; samo omeniti želim, da je bil blagoslov tolažnika sv. Duha s sv. misijonom očiten. Kakor so l. 1725 sini in hčere pri cerkvi sv. Frančiška starše za odpušanje prosili, tako se je tudi zdaj na Prihovi godilo. Kadar so č. o. misijonar otroke k obhajilu peljali, so toliko ljubeznivo in ginljivo govorili, da so hotle ginjene otroška serca skorej skoperneti, in ko so o. misijonar otroke opomnili, da morajo pred sv. obhajilom starše, ktere so že večkrat razžalili, odpušanja prositi, da ne prejmejo J. K. v svojo obsodbo in v pogubljenje, — in so v imenu otrok o. misijonar začeli pričujoče starše za odpušanje prositi, je to starše in otroke tako genilo, da od glasnega joka in vpitja ni bilo govoriti mogoče.

Tudi krivice so ljudje dosti poravnali in se zastarani sovražniki spravili. Naj le en izgled povem: pri sosedni fari so pred nekimi leti g. fajmošter nektere zarobljene grešnike oestro prijeli in s tem so si grozno sovraštvo nakopali; nekteri so se sčasoma poboljšali, drugi pa terdovratni ostali, še bolj kljubovali, in med drugimi rekli, da nič več k njihovi maši ne gredo; in zares se več ko tri leta drugam k božji službi hodili (češ. da bi jih domači f. ne izmaševal), in glejte v nedeljo po sv. misijonu so bili tisti pri domači fari pri službi božji. — Kako so č. o. misijonarji tudi nečistnikom v serce segli, naj med več izgledi enega naznamim: v neki sosedni fari je imel več let samski gospodar samico za družico; ni pomagalo ne duhovsko svarjenje ne deželske kazni; ali po sv. misijonu se družnica ni več v svojo pregrešno hišo povernila ter je proč pobegnila. — Posebno ginljivo je bilo, kadar so po blagoslovljenem in v lično novo kapelico tik cerkve postavljenem misijonskem križu o. misijonar na prižnico stopili in v sklepnem govoru vsem stanovom srečo želeli, in poslednjič se tudi k nespokorjenim grešnikom obrnili, rekóč: Srečno pot, srečno! tudi ti grešnik! ki je ves trud toliko spovednikov nad teboj zgubljen, ki je toliko sv. naukov zastoj ... srečno, srečno! v tvojo nesrečo in pogubljenje ... je taki jok in vpitje po cerkvi vstalo, da se je zunaj cerkve razlegalo.

Ljudi se je sv. misijona veliko vdeležilo, da se je vse terlo, celo iz daljnih krajev, zakaj že to, da so ti misijonarji Jezusovega reda, jih je k Marii na Prihovo vleklo. Zadnji dan je bilo toliko ljudi, da je bila v veliki cerkvi taka gneča, da se je več stolov polomilo in da je čuda, da ni bil nobeden poškodovan, celo okrog cerkve je bilo gnetje, da ni bilo mogoče, se do zakristije (zagrada) preriti. Nad osem tisuč ljudi je pri sv. obhajilu bilo, in veliko daljnih je pa še po domačih farah sv. zakramente prejemale, ker na Prihovi ni bilo moč na versto priti, da si je veliko spovednikov tam bilo. Sv. misijon je bil 16. majnika končan na praznik sv. Janeza Nep., kadar so č. g. za lepoto cerkve vsi skerbni in za izveličanje duš goreči fajmošter veseli god svoje petdesetletnice (Abrahamovo godovanje) obhajali, kar naslednja pesem naznanuje:

Abrahamov god

v. č. gosp. Janeza Peveca ljubljenežga župnika pri Marii na Prihovi 16. maja 1866.

Petdesetkrat že spomlad oznanuje
Abraham — Janez! Tvoj radostni god;
Biser nar lepši pa letošnji sluje,
Ni ga obhajal še Prihovski rod;
Sam za vezilo si pleteš cvetlice,
Kakoršne sveti misijon le sadi,
V rajski se veneč varijo solzice,
Ko jih le božja ljubezen rodi.

Lehko raduješ se brat ljubomili!
V knjigo življenja god vpisan Tvoj bo,
Milosti viri Te bojo oblili,
Kadar jemal boš od zemlje slovó.
V rešnji kervi pa oprane ovčice,
Kakor v nedolžnosti zarji lepé,
Bojo sadile ljubezni cvetlice,
Ž njimi ovenčale Tvoje serce!

Janez! zatorej pozdravljen mi bodi,
S Teboj pozdravljen tud Jezusov red!
Vsaka solzica ste blagrov obrodi,
Da bo vaš trud izveličanja sled;
Zdaj so z zemljo se sklenile nebesa,
Farmani združeni z Jezusom so;
O da bi gledale naše očesa
Jezusa v raji in Mater svojo!

S serčnim veseljem napijem zdravico:
Bog Ti priverzi še petdeset let,
Angel pred zlegom obvaruj dušico,
Venčaj stopinje Ti radosti cvet!
Kadar pa enkrat slovó bomo vzeli,
Drugim pastirjem zročili ovčé,
O da bi tam pri Marii veseli
Bratje objeli po bratovsko se!

J. V.

Pa misijonarja se še nista poslovila, ampak ostala sta na Prihovi do Binkoštnega pondeljka (21. majnika) na silno prošnjo ljudi, ki so želeli pri njih svoje dolge spovedi opraviti, pa jim med sv. misijonom ni bilo mogoče na versto priti. Misijonarja sta še zdaj vsaki dan pridigovala obilni množici, ki se ni mogla od nju in od Marii svetega kraja ločiti. In kadar sta ljubeznjiva očeta slovo od Marije Prihovske vzela, ji je velika množica ljudstva jokaje spremljala noter do Dunajske ceste, kraj fare, kjer so med silnim jokanjem sv. blagoslov prejemaši slovo vzeli in se solzili za priljubljenima očeta, ki sta jim prinesla nebeški mir, kakoršnega svet ne more dati, sv. Duh ga pa daja obilno v sv. misijonih. — Ljudje ne bodo pozabili teh sv. izveličanskih dnevov, dokler jih bojo noge nosile; o da bi ljubi Jezus dal in Marija sprčila, da bi tudi sv. obljub, ki so jih glasno delali, ne prelomili do hladne gomile. Gotovo so teh sv. dnevov angeli v nebesih veseli; — upati je, da bo veliko greha manj. In če je že en sam smerten greh manj, je več vredno kakor vse bogastvo sveta, koliko vrednosti je še le sv. misijon, o katerem se v potokih solze kesanja prelivajo in v nebrojnim številu grehi v zakramentu sv. pokore izmivajo, da spovedniki spokornikom skorej zadostiti ne morejo; — in ni samo en sam greh, — ampak sto in sto grehov manj storjenih pa zopet izbranih v presv. Rešnji Kervi Jezusa Kristusa.

(Konec slódi.)

Praga 12. rož. —n. Filosofija se loči v teoretično in praktično.

Praktična, ki se ethika ali pa tudi prirojeno pravo imenuje, obdeluje pravice in dolžnosti človeške, ki izvirajo iz pomer prirojenih in jih toraj tudi prirojenih razum zamore spoznati in določiti.

Teoretična fil. ima za predmet vprašanja o bitji in lastnostih božjih (racionalna theologija), o duši (racion. psychologija), o začetku sveta itd. (r. kosmologija), tedaj o stvareh, ki so tem važnejši, čim bolj jih nova kriva fil. prevrača in napéno razlaga. Začetna fil. mora tudi rešiti vprašanje: Ali sme in kedaj sme spoznanje naše tirjati, da ima veljati za pravo in nedvomljivo?

Priprava k fil. je logika ali nauk o rednem mišljenju. Ta je za natančniši učenje fil. zelo važna, ker stori človeka zmožnega, o veljavnosti ali neveljavnosti vsega mišljenja soditi. To so oddelki fil., kterih bi se imela mladina učiti na srednjih šolah.

Kako zelo so potrebni ti nauki, dokazuje česti vredni pisatelj tako-le:

1. Le z obširnišim in globokejšim znanstvom fil. doseže bodoči slušatelj vseučilišni potrebne zrelosti in doveršenosti za svoje izbrane nauke. Naše gimnazije imajo svojo nalogo natanko zaznamovano in določeno: pripravljati imajo za više nauke bogoslovske in druge vseučilišne. Prežnji liceum je združen z gimnazijo in glej zdaj imajo gimnazije brez fil. doseči ravno to, kar poprej z nauki modroslovskimi! Toda take gimnazije, kakoršne imamo zdaj, te svoje naloge spolniti in potrebne zrelosti učencem dati ne morejo.

Dospelost za više nauke bogoslovske, pravniške, jezikoslovne in odločen jim poklic v življenji tirja razun izobraževanja nižih sil duhovnih — namreč pameti, domišljije in okusa, tudi večje zrelosti ali doveršenosti razuma in ravno s te strani se spozna naj bolje, je-li učenec dozorel za nauke visocih šol, ali ne. Kdo pa bi mogel pričakovati take doveršenosti od gimnazij, kjer se v modroslovji celo nič ne podučuje. Gimnazije v sedanji opravi ti morejo razum samo zbuditi, — bistriti in vzdelovati ga zamore le logika in modroslovski nauk prej omenjeni.

Priučivši se bolj natanko modroslovja postane učenec mož na duhu, da mu ni treba biti več papiga, ki tuje besede mehanično odrekva, ki marveč dobiva zmožnosti, o važnih prašanjih podajati razsodbo lastno in razumno. Že le pogostne spremembe in poskušnje v osnovi gimnazijski, ki se delajo, rekel bi, za kratek čas, že te spričujejo, da brez znanja fil. si mladost ne pridobi duševne dospelosti.

In te poskušnje so privedle reformatore šolske na to, da v pogubo harmoničnega izobraževanja vseh sil duhovnih preveliko važnost pripisujejo vedam računskim in tako skušajo pa tej poti pomoči mladeži k dospelosti razuma, k zrelosti duhovni.

Toda matematika, ako ima v resnici kaj koristiti, se ne more koj v prvih razredih tako na obširno razlagati, kakor se godi to zdaj na naših gimnazijah.

Čezmerno to podučevanje matematike v prvih razredih je neprirojeno, ker v letih, v kterih so navadno učenci spodnje gimnazije, se še razum ni toliko razvil, da bi računstvu odmenjeni čas ne bil večji del zgubljen čas.

Ko se potem v 16. 17. letu razum krepkeje razvije in zmožnosti k vspešnemu učenju math. pridobijo, zopet ni posebnega vspeha, ker mladeneč poprej zavolj pomankljivega razvoja razuma ni sprejel v se začetka in podlage tako, da bi s pridom mogel staviti dalje.

Pa brez ozira na to, math. sama o sebi ne more zbitriti in povzdigniti duha, kolikor je potreba, ker mišljenje matematično je abstraktno in ne sega čez krožje nevažnih oblik.

Ako pa se dajo vendarle abiturientom gimnazijskim spričevala zrelosti in dospelosti, ne more to, — pravi pisatelj, nič družega biti, kakor prazna fikcija.

Da — zdi se celo pisatelju, da nasledki opuščanja nauk modroslovskih so med učenci nemškimi dosti očitni in da karakteristična znamka nove literature nemške je duševna medloba. V nepreglednem množstvu spisov nemških je boje malo takih, ki bi pričali o duhovni zrelosti avtorovi. In malo nenadnano pride to spoznanje njegovo o Nemcih: z duhovno čverstostjo in bistrostjo ne imponiramo drugim narodom. (Kaj le porekó na to hvalisarji nemškega duha?) (Dalje.)

Iz Smirne piše naš Peregrin 2. rožnika: Hvaljen bodi Jezus Kr.! — Obhodivši večji del Palestine, naj imenitniši del Celesirije, Sirije itd., prestopivši sloveči Liban, počivavši pod starodavnimi cedrami ob Libanu itd. — sem zdaj na poti proti domu; le samo Carigrad

še želim viditi, kjer ostane parnik od 4—9. tega mesca in bom imel priliko vsaj poverhu to mesto in njegove znamenitosti ogledati. Danes popoldne odrine dalje parobrod „Afrika“, na kterem se zdaj vozim, in nekako sredi rožnika bi utegnil v Terstu biti, — kar je moja serčna želja, ker skorej bode 3 mesce, odkar sem na popotvanji. Veliko prav tehtne, mične in tudi podučljive tvarine, ki sem je marljivo nabiral, imam pripravljene za drago domovino, ki jo bom skusil po naj primerniši poti narodu izročiti v poduk in razvedrilo; zdaj pa skorej ne vem, kje začeti in kje jenjati, ako bi hotel kaj obširnega pisati, dasiravno so tudi naj novejši dogodbe, ki bi bilo dobro jih obravnavati.

Opomnim naj saj to, da malo dni potem, ko je Davud-paša ob Libanu Maronite kaznoval, ker so bili zoper njega z Jožef-Karam-om potegnili, sem bil v tistih krajih, namreč na potu iz Damaska čez Ajnete, Liban, mem Ceder, skoz Bišere, Eheden, Tripoli, Batrun, Gazir v Bejrut. Pravili so, da v Evropi imajo zastran te vojske ali punta krive zapopadke, ker Jožef-Karamova stran je imela svoje dopisovavce in je napčne naznanila pošiljala v francoske liste. Maroniti, kolikor koli jih milovamo in jim dobro vošimo, tukaj niso prav imeli, da niso bili pokorni svojemu poglavarju Davud-pašatu, ki je tudi katoličan in sicer armenskega obreda, kakor je Karam maroniškega; razloček je samo ta, da je Karam maroniškega rodu, Davud pa blezo ne. Kervi se v tej vojski ni dosti prelilo, ker ene druge so skale prikrivale, — sej na maroniških gorah ni družega, razun kras in pečevje. Pri Gaziru so se skorej en dan vojskovali in padla sta bila kaka 2—4; nekoliko hujsi je bilo v nekih družih krajih. Vidil sem gredé nektere kraje, ki so bili nekoliko oplenjeni, ožgani in opustoteni od turkov (prav za prav od Davud-pašatovih vojakov, ki so tudi kristjani vmes, morebiti velik del, če ne naj večji); Maroniti so silo žalovali in tožili, da so jim vse pobrali in nimajo kaj jesti. V Ehedin-u (Edin-u) sem naštel polno vojakov, zlasti v dvoru Jožef-Karam-a, kteri je bil ves osmojen in po vsih kotih oplenjenih soban so bile straže. Šel je eden mojih tovaršev, ter želel to poslopje viditi, pa ni se mu dalo brez ugovora, in ne vem prav, kako in kaj? samo to vem, da v dvoru ni bil. Jaz si mislim: čakaj, bom poskusil drugo struno napeti, — grem prederzno med vojake ter kličem: „Jaz sem Avstrijan, moj cesar je Francišč Jožef; ali morem dvor ogledati?“ V trenutku imam privoljenje, eden višjih častnikov me spremlja, povsod prezentirajo, stopajo v „Reihe in Glied“ in vse spoštovanje skazujejo, ne vem ali maroniškemu duh. pastirju, ki me je spremljal, ali častniku ali tudi meni (Peregrin kaže tu že nekoliko orientalske fantazije! Vr.) in vsem trem? Naj si bode, kar in kakor že je, jaz sem svoj namen dosegel in vidil sem Karamovo rezidencijo, ki se mi je zdela, kakor boljši hiša kacega evropejskega mestjana, sobe večidel majhne, le samo divan je večji in tlak kaj lepo in okinčano iz lepega marmorja vloženi; — se vé, da druge lepote so bile vse razderte. O teh zadevah se da veliko pisati in v pravo pojasnjenje vsih okolišin bi bilo tudi treba.

Včeraj sem imel posebno čast ter sem bil pri viksem škofu pri kosilu. Mil. gospod so iz reda oo. Lazaristov in veliko delajo tukaj v prid katoliške Cerkve. Akoravno imajo samo 14—16,000 katoliških ovčie, so vendar v prav kratkem času sozidali lepo in veliko stolnico, ki že dozdej stane do 500,000 frankov; ne moreje pa dalje delati, ker do 300,000 fran. še primanjkuje. Predvčerajšnjem, t. j., — sv. R. Telesa dan je bila v nji sv. maša, pa le na portatilu, ker le samo zidovi dozdej stojé — brez stropa in lepe kuple, ki jo cerkev ima dobiti. Procesije sem bil zadnji kos še dobil in še le po 12. sem bil sam odmaševal, ker veter in slabo oglje

na parniku je bilo mornarje ogoljufalo, da smo pozneje dospeli v mesto sv. Polikarpa, kot se je mislilo. Očitna (zdaj v tretjič), prav slovesna je bila procesija (med Turki — in med kat. Lah! — v svobodni Italii — vedel letos ni smela biti! Vr.), veliko veliko gospóde pri nji, več sto majhnih deklic z lilijami v rokah in vse z oken, streh in vsih prostorov je gledalo in po več krajih so cvetlice od zgoraj na ulice tresli; vendar pa naj zato kdo ne misli, da so bile vse le same cvetlice. Sploh me je ginilo, da prihaja tukaj toliko gospóde v cerkev in da tako spodbudno molijo, tudi ob delavnikih. Povsod sem se prepričal, da ima Gospod več svojih zvestih, kakor se pa dostikrat misli. Dan po sv. Rešnj. Telesu je bilo prav veliko ljudi pri sv. obhajilu v farni cerkvi oo. kapucinov. Mesto utegne imeti do 160.000 ali nekaj več prebivavcev, in izmed kristjanov kacic 60.000 nez. grekov, ki imajo več cerkev in ravno zdaj novo s silo okinčanim stolpom zidajo. Usmiljene sestre imajo 4 razne naprave v prid človeštva; njih šole, ki so mi jih mil. vikši škof pastir dobrotno razkazali, imajo 8 obredov in vse pohvale vredne; upati je velicega blagra za mesto iz tolicegega števila deklic, ki tukaj tako dobro odrejo živajo. Vidil sem v tej napravi tudi več zamurk, ki so v službi in njih več že tukaj podučeni in keršenih; prav pobožne so nekatere in vesele so bile, ko sem jih po arabsko nagovoril (tukaj namreč je splošnji jezik greški). Močno je želeti, da bi se bratovšini čistega spočetja in Božjega groba v Kolonii prav močno razširile ter brez čiga škode prihajala velika pomoč za jutrovo deželo, katero zdaj zahod odreja in kjer se s potrebnimi pomočmi da veliko doseči. Povsod sem se prepričal, da duhovni iz Evrope se mnogo mnogo trudijo za oliko na Jutru, da jim pa povsod pomočkov primanjkuje. Škoda, da je umerl goreči Hurter, ki je bil tako vnet za blagor jutranjih krajev; upati pa je, da ima vrednih naslednikov na Dunaju. Obširno o mnogih rečeh, ko domú pridem, ako Bog dá. (Dans srečno došel. Vr.)

Kaj je kej norega po širokem svetu?

Avstrija. Neki Madjar rešeta v „Volksfr.“ vede nje ogerskega dež. zbora, sosebno pa lepo odkriva ravnanje liberalcev. „Kaj, praša nadalje, če bodo začeli (liberalci) slednjč spodjedati koreniko in naj pglavitnejo podporo dežele — vero katoliško? Če se to zgodi, naj ne misli vlada, da se z liberalci zamore kedaj porazumeti, ampak podpira naj po moči svoje najzvestejše prijatelje v njih boju za vero, cerkev, cesarja in domovino. Duhovščina naj se pa spominja besed Jelacičevih in naj prevdarja, da ne gre sedaj za to, če obvelja vstava ali samovlada, če zmaga liberalizem ali konservativizem, ampak za obstoj ali neobstoj katolicizma ali vere katoliške. Le glejte jih naše liberalce v Banatu, piše nadalje madjar, ali se niso z vso močjo poganjali, da so se zvolili zgolj nekatičani; niso li s tem pokazali, da so jim ljubši zaviljivi sovražniki, kakor katoličani? Katoliškimi kandidatom se le tedaj milost skazuje, le tedaj se volijo, če z liberalci v en rog trobijo, če sem ter tje zoper vlado pa zoper katoliško cerkev rentaciijo in vpijejo. Kdor bi tega ne verjel, naj le pazljivo prebira madjarske časnike — kaka prederznost, kako gerdenje in zabavljanje zoper vse, kar je katoliškega! Kaj bo še le, če popolnoma zmorejo liberalci? — Če pa kdaj do tega pride, da nam vlada privoli ministerstvo, tedaj naj pazi, komu izroči to prevažno službo; naj gleda, da ne boče taka, kot 1848, ko je eden tacih liberalcev začel svojo službo s poveljem,

da učencem ni treba vsaki dan v cerkev hoditi, in da je nekaj naših pripravnikov poslal v ptuje, pruske luteranske šole. — Več zaupanja smo imeli do hrovaškega dež. zbora, ker smo ugledali na njegovih sedežih lepo število duhovnov, ali ves naš up je splaval po vodi z novo volitno postavo, ktera tako slabo slabo skerbí za Cerkev. Spoznali smo, da so hrovaški pa naši liberalci vsi iz ene moke.“

Méd s hrinom.

(Novokopitni napredek.) Nedavnej smo brali, da so se posvetovali belgiški frajmavrarji o tem, če bi še nadalje tirjali od tistih, kteri se želé vpisati v besnice, da verujejo v Boga, ali kakor pravijo ti rogovilarji „v neizmerno in nezapopadljivo bitje“ — in temu se nismo čudili kar nič. Bolj znamenite pa so novejši prikazni med protestanti. Na Francoskem namreč se je pretečeni mesec posvetovalo sto pastorjev, ali bi Jezusa spoznali za Boga, ali ne, in — 51 jih je izreklo, da naj bo Jezus nič več in nič manj, ko kak drug imeniten mož! — Ko je izdal bogatajec Renan svojo umazano knjigo, jih je tudi na Nemškem veliko veliko lutrovcev bilo ene misli z njim. Tako se godi tistim, ki se ločijo od edine prave sv. Cerkve Kristusove — razcepljeni v množico ločin in vér se razjedajo sami med sabo in še pravi lutroveci so perve dni m. tr. v nekem zboru na Francoskem sklenili, da naj bi se ločili v orthodoxno cerkev t. j. v take, ki se še precej derže perve Lutrove vere pa v liberalno cerkev, v take ki svojo vero po časovi šegi obrezujejo in krojijo, kakor obleko. Če bo šlo tako naprej, kmalo ne bodo imeli nobene cerkve več, ampak babilonski turn! —

(Dvojna kuga) „Kuga, strašna nevarna bolezen je pri sosedovih“ — pravijo oča — „otroci ne hodite k njim!“ — „Bog obvaruj iz hiše iti — pristavijo mati — da bolezní ne nalezete, in je še domu ne zanesete, še pomerli bi nemara.“ Prav imata oča in mati. — Tode kolikrat je še hujši, dušna kuga v sosedovi hiši: pohujšljive usta, zapeljivi tovarši in tovaršice; in brez skerbí pustita oča in mati otroke vanjo zahajati! —

Duhovske spremembe.

V ljubljanski škofii. Umerl je 13. t. m. g. Jan. Gasperlin, fajmošter v pokoju. R. I. P.

V terzaški škofii. G. Fr. Lazar pride za kaplana v Černico, od tam gre g. Jakob Sajovic za duhovnega pomočnika v Žminj. G. Jož. Zorman je dobil duhovnijo v Katinari, g. Fr. Čebular faro v Povirju. Umerl je g. Peter Mazacio, bivši vodnik na mestni pglavitni šoli v Terstu. R. I. P.

Dobrotni darovi.

Za Slomšekov spominek: Duhovni iz Moravske dekanije 17 gold. 29 kr. (Imena pozneje). Domoljubni učenci VI gimnazijskega razreda 5 gold. 50 kr. n. d.

Za sv. Očeta. G. J. K. iz š. pri Kr. 1 cesarski zlat; in 2 križavca po 22 gr. st. d. za g. Pirca.

 Naročite si naročite Slovenci vsi, kteri hočete in morete, imate in znate. **„Zgodnjo Danico“**, sej veljá za pol leta po pošti samo 1 gld. 60 kr. n. d., v tiskarnici pa 1 gld. 30 kr.

Mojim narodom!

Sredi dela miru, začetega s tem namenom, da bi se postavilo dno ustavi, — po kateri bi se edinost in moč vsega cesarstva utrdila, posamnim deželam in narodom pa njih svobodni notranji razvitek zagotovil — sredi tega dela velela Mi je Moja vladarska dolžnost, vso Mojo armado pod orožje sklicati.

Ob mejah cesarstva, na jugu in na severju, stojite armadi dveh z zavezo zedinjenih sovražnikov, namenjeni, izpodbiti moč in veljavo, ki jo Avstrija ima v Evropi.

Z Moje strani ni dana prilika k vojski ni enemu izmed nju. Ohraniti Mojim narodom blagi mir, stel sem, Bog vsevedoči mi je priča v tem, vsegdar za eno izmed prvih in najsvetejših Svojih vladarskih dolžnosti ter sem prizadeval si zvesto izpolniti jo.

Toda ena izmed teh dveh držav sovražnic ne vpraša po nikakem izgovoru; kajti prežeči na priložnost, kako bi kateri kos Mojega cesarstva uplenila, dovolj je vzroka za vojsko, da je le čas dober za-njo.

V zavezi s pruskimi vojaki, ki nam sedaj kakor sovražniki nasproti stojé, odrinil je bil pred dvema letoma oddelek Moje zveste in junaške armade na pribrežje Severnega morja.

Sklenil sem pa bil to bojno zavezo s Prusijo, da bi se pravice na pogodbo oprte varovale, da bi se eno nemško pleme, ki mu je žugala nevarnost, branilo, da bi se kvar neogibne vojske kolikor je le mogoče umanjšal in med ozke meje utesnil, in da bi se v iskreni zvezi dveh srednje-evropskih velikih držav — katerih delo je pred vsem drugim mir v Evropi ohraniti — Mojemu cesarstvu, Nemčiji in Evropi na korist zadobilo trdo poročstvo miru.

Dežel osvojiti si ni bila Moja nakana, nesebičen pri sklepanji zaveze s Prusijo, nisem gledal zadobiti lastne koristi ni v Dunajski pogodbi miru. Avstrija ni kriva žalostne vrste nesrečnih zapletkov, kateri bi, da je Prusija bila tako nesamopridna, ne bili nikdar nastopili ter bi se, da je ostala enako verna zavezi, lahko bili poravnali.

Ti zapletki so bili sproženi nalašč s tem namenom, da bi se ž njimi sebični naklepi izpeljali, in za to ni bilo mogoče Moji vladi, rešiti jih z lepo.

Tako je rastla v rečéh dan za dnem resnoba.

Pa tudi še tedaj, ko ste obe sovražni državi začeli očitno na boj pripravljati se in se je čedalje bolj razodeval nek spogovor med njima, ki se ni mogel opirati na drugo kakor na nakano vkupnega sovražnega napada na Moje cesarstvo, nisem se ganil, temuč držal se trdno miru, v svesti si Svoje vladarske dolžnosti, pripravljen na vsako privolitev, ktera se le dade združiti s častjo in srečo Mojih narodov.

Kakor sem pa uvidil, da bi, če dalje odlašam, to utegnulo krepkemu odboju sovražnih napadov in s tem

varnosti države biti na škodo, moral sem odločiti se na težke žrtve, ki jih priprava za vojsko vsegdar neogibno zahteva.

Na to, da je Moja vlada zagotavljala Mojo miroljubnost, na to, da je bilo po večkrat izrečeno, kako sem Jaz pripravljen na obojstransko istočasno razorožbo, odgovorila je Prusija z nasprotno ponudbo, katero vzeti in pa čast ter varnost Mojega cesarstva v nemar pustiti bilo bi eno.

Prusija je hotela, da se popred orožje popolnoma odloži ne samo proti nji, ampak tudi proti sovražni državi, stoječi na mejah Moje države v Italiji, za ktere miroljubnost se ni dalo nikako poročstvo niti se je dati moglo.

Vse dogovarjanje s Prusijo o vprašanju zastran vojvodstev spravilo je na dan čedalje več dokazov za to, da ni mogoče tega vprašanja tako, kakor hoče dostojenstvo Avstrije, pravica in korist Nemčije in pa vojvodstev samih, rešiti v soglasju s Prusijo, ker se ona očitno drži politike nasilja in osvojevanja.

Pogajanje se je zavrglo, vsa ta reč se je prepustila nemški zvezi, da ona sklene in ob enem so bili poklicani zakoniti zastopniki Holstinskega.

Ker je vojska žugala vneti se, bile so tri države Francija, Anglija in Rusija, tudi na Mojo vlado dale odpraviti povabilo, da bi se vdeležila vkupnega posvetovanja o tem, kako bi se dal mir ohraniti. Moja vlada, primerno Moji želji, če le mogoče, ohraniti mir Mojim narodom, ni odrekla udeležbe, samo pa je postavila za-njo ta razločni pogoj, da naj bodo javno evropsko pravo in pa obstoječe pogodbe izhodišče tem mirivnim poskušnjam, in da deležne države ne bodo evropskemu ravnovažju in pravicam Avstrije na škodo iskale straniške koristi.

Če se je vže sama poskušnja pogovorov zastran miru razbila o tem pogoju, ki se razume sam od sebe, kaže to očitno, da bi se tudi z začetnim posvetovanjem ne bilo moglo priti do ohrambe in dotrdbe mira.

Najnovejši dogodki dokazujejo neovržno, da je Prusija zdaj očitno zamenila pravico s silo.

Pravica in čast Avstrije, pravica in čast vsega nemškega naroda ni bila več dovoljna ovira nesrečni čedalje večji častilakomnosti Prusije. Pruski vojaki so pridrli na Holstinsko, zbor stanov, sklican po cesarskem namestniku, bil je siloma razgnan, vladarska oblast na Holstinskem, ki jo dunajska pogodba miru izročča Avstrii in Prusii vkupno, prevzela se je edino za Prusijo in avstrijska vojaška posada je bila primorana umakniti se premoči Prusov, katerih je ondi desetkrat toliko.

Kedar je nemška zaveza, videč to pogodbam nasprotno samovoljo, po nasvetu Avstrije sklenila zavezno armado na noge postaviti, dopolnila je Prusija, ki tako

rada sliši, če jo hvalijo podslombo nemških reči, začete svoje pogubne naklepe. Raztrgala je namreč narodno vez, ki Nemce oklepa, izrekla svoj izstop iz zaveze, zahtevala od nemških vlad, naj vzamejo nekak načrt o preuredbi Nemčije, kateri jo na kose cepi, in lotila se je vojaškega nasilja proti vladarjem zvezi vernim.

Tako je prišlo, da se ni mogoče ogniti vojske prenesrečne, vojske Nemcev proti Nemcem.

Za vso nesrečo, ki jo bode vojska ta prinesla nad posamne ljudi, nad rodovine, kraje in dežele, kličem té, kateri so je krivi, pred sodništvo zgodovine in večnega vsega-mogočega Boga na odgovor.

Idem v boj z onim zaupanjem, katero daje pravična reč, v svesti si one moči, katero ima veliko cesarstvo, kjer vladarja in ljudstvo prešinja samo ena misel — o dobri pravici Avstrije — srčno in pogumno s pogledom na Mojo junaško, na boj pripravljeno armado, to trdno gradbo, ob kateri se bode moč sovražnikov Avstrije razbila, z ozirom na Moje zveste narode, ki zedinjeni, krepke volje, radodarni svoje oči k Meni povzdigujejo.

Cistega domoljubja ogenj plameni enako povsod po širokem cesarstvu Mojem; veselega srca hiteli so poklicani vojščaki k armadi; dobrovoljci silijo in nudijo se za bojno službo, vse ljudstvo nekterih napadu najbolj nastavljenih dežel, kar ga more nositi orožje, pripravlja se na boj, in najplemenitejša radodarnost prihiteva, da bi se nesreča ublažila in armada podpirala s potrebnim.

Le eno edino čustvo prešinja vse stanovavce Mojih kraljestev in dežel, čustvo skupnosti, ktera vse veže, čustvo moči, katero rodi ta njih edinost, čustvo nevolje nad tako neizrečno krivico.

Dano v Mojem prestolnem in vsega cesarstva glavnem mestu na Dunaji dne 17. junija 1866.

Franc Jožef I. r.

Tem bolj Mi je žal, da delo porazumenja o notranjih vprašanjih gledé ustave ni še dospelo toliko, da bi Mi bilo dano, v tem resnobnem, pa tudi srce povzdigajočem trenutku zbrati okoli prestolja zastopnike vseh Mojih narodov.

Če pa tudi za sedaj pogrešam te podpore, Moja Mi je vladarska dolžnost toliko jasnejša, Moj sklep toliko trdnejši, zagotoviti podporo to Mojemu cesarstvu za vse prihodnje čase.

V tem boji ne ostanemo sami.

Nemškim vladarjem in narodom je znana nevarnost, ktera njihovim svobodi in samostojnosti žuga od države, ki v vseh svojih djanjih brezozirno le na to meri, da bi se samopridno povekšala in razširila; oni vedo, kakošno brambo za te njihove največe dobra, kakošno podporo za moč in celotnost vse nemške domovine imajo in nahajajo v Avstrii.

Kakor mi stojimo pod orožjem za najsvetejše reči, ki jih kdaj narodi branijo, tako tudi naši nemški bratje zavezniki.

Prisilili so nas, prijeti za orožje! Nu dakle! zdaj, ko ga držimo v roki, ne smemo in ne odložimo ga pred, dokler se Mojemu cesarstvu, kakor tudi zaveznim nemškim državam svobodni notranji razvoj ne zavaruje ter njih moč in veljava v Evropi na novo ne utrdi.

Toda ne zanašajmo se, ne upajmo samo na to, da smo edini, da smo močni; Jaz staviš Svojeupanje ob enem na Višega, na vse-mogočega, pravičnega Boga, komur je Moja hiša od prvega začetka in vsegdar služila, kateri ne zapušča teh, ki v pravici na Njega zaupajo.

Njega hočem moliti ter prositi za pomoč in zmago, in opominjam Moje narode, naj svoje prošnje zedinijo z Mojimi.